

Vergeten plantenpracht

Planten om bier te brouwen, leer te looien, inkt, touw en kleren te fabriceren, ongedierte te verjagen, vlekken te verwijderen of te gebruiken als tabak-, thee- en -koffiesurrogaat, poetsmiddel of stalstrooisel. Plantenfysioloog Marcel de Cleene duikt in tot 2.000 jaar oude bronnen en brengt in zijn tweede *Naturalis Historia* – de eerste gaat over kruidengeneeskunde – vergeten toepassingen van zo'n 250 plantensoorten aan het licht. De meeste beschrijvingen worden vergezeld van

prachtige afdrucken van 19de-eeuwse prenten: een juweeltje van een plantencyclopedie met op elke pagina een meesterwerkje. En dan ook nog vol kennis die grotendeels verloren is gegaan en vervangen door technische toepassingen. (SVS)

DE NATURALIS HISTORIA – VERGETEN TOEPASSINGEN VAN PLANTEN
Marcel de Cleene
Hardcover, 343 pagina's, 39,90 euro

RECENSIE

DE KLEINE ROOFDIJEREN DIE JE BIJNA NOOIT ZIET

DOOR JELLE REUMER *Wanneer ziet men nog een wezel lopen? Of een hermelijn of bunzing? In *Bunzing, hermelijn en wezel* breekt Edo van Uchelen een lans voor de kleine rovertjes.*

BUNZING, HERMELIJN EN WEZEL – KLEINE ROOFDIJEREN
Edo van Uchelen
Hardcover, 224 pagina's, 24,95 euro

Men ziet ze in het wild vrijwel nooit lopen. Ja, bunzingen liggen nog wel eens doodgereden langs de weg, maar de drie kleinste roofdier-soorten die Nederland telt, leven het grootste gedeelte van hun bestaan verborgen in verstopte plekken of in de gangenstelsels van hun prooidieren. Dus terwijl men weinig moeite hoeft te doen om af en toe een konijn, een haas of een molshoop te zien, onttrekt de wereld van de kleine Mustelidae zich goeddeels aan ieders waarneming. Reden om er een fraai geïllustreerd boek aan te wijden: *Bunzing, hermelijn en wezel*.

Vele tientallen haarscherpe foto's en een dozijn informatieve hoofdstukken laten de lezer kennismaken met de dieren. Bioloog en natuurfotograaf Edo van Uchelen wil ze niet aanduiden met de term 'kleine marters', maar 'kleine roofdieren', omdat het woord marter een negatieve bijklank heeft als overlastgevend ongedierte. Van Uchelen houdt van de kleintjes! Ruim dertig jaar geleden zag hij voor het eerst 'een langgerekte muis' de weg op schieten, even stoppen en kijken, en weer in de berm verdwijnen. Het bleek een wezel, kleinste roofdier van Nederland en inderdaad vaak niet veel groter dan hun favoriete prooidieren, veldmuizen. Ze zijn wel veel langer; de foto's bekiijkend lijkt een wezel eigenlijk net een slang met een vacht en met kleine korte pootjes om op voort te rennen. Die langgerekte vorm, die men ook ziet bij de andere soorten kleine musteliden, is een aanpassing aan het leven en jagen in de ondergrondse gangenstelsels van veldmuizen en mollen (waar de wezel

op aast) en konijnen (die de bunzing eet). De dieren prefereren gevarieerde biotopen, met hagen, houtwallen, takkenrillen, bosschages en ruigtes; hoe rommeliger, hoe meer dekking en hoe beter. Ze komen derhalve amper voor in het moderne agro-industriële landschap waaruit iedere overbodigheid is weggesaand en vervangen door gladgeschoren graslanden. Toen Friesland in 2014 werd geteisterd door een veldmuizenplaag, had dat verholpen én voorkomen kunnen worden door een ruime aanwezigheid van de kleine roofdieren. Die ontbraken er helaas bij gebrek aan voldoende dekking.

PEDOFIELEN

Het boek verschaft veel informatie en kennis over de kleine roofdieren; met regelmaat ontdekt de lezer iets nieuws, bijvoorbeeld dat het grotendeels cultuurvolgers zijn die profiteren van het ouderwetse cultuurlandschap, en dat hermelijnen pedofielen zijn met een uitgestelde embryogenese. De hoofdstukken met titels als 'Morfologie en kenmerken', 'Ecologie en leefwijze', 'Voortplanting en ontwikkeling' en 'Hoe kunnen we kleine roofdieren helpen?' geven een deskundige inkijk in het leven van de diertjes; de vele foto's suggereren een hoge aabaarheid. Maar dat zal tegenvallen: het moeten venijnige krengetjes zijn, zeker voor muizen die pech hebben en er een tegenkomen. Veldmuizen vormen het stapelvoedsel voor de rovertjes; muizen die niet door uilen worden gepakt, eindigen dikwijls in een wezel- of hermelijnenmaag. Het nut van de muis is te worden opgegeten. Kleine slordigheden die bij drukproefcorrectie voorkomen hadden kunnen worden, zijn soms storend (zo zijn op pagina's 23 en 24 hele kolommen verwisseld), maar doen niet af aan de kwaliteit van dit interessante boek. ■

FOTO: MARTERSTICHTING / EDO VAN UCHELEN
Bioloog Edo van Uchelen is fan van kleine roofdieren als de wezel.

Terug naar kruidenrijke akkers

HET AKKERBOEK – ONTWIKKELING EN BEHEER VAN KRUIDENRIJKE AKKERS – Peter Verbeek et al.
Hardcover, 288 pagina's, 27,95 euro

Hoewel akkers schatkamers kunnen zijn van biodiversiteit, zijn tientallen soorten die het Nederlandse landschap kleur gaven inmiddels verdwenen of sterk achteruitgegaan. Toch is er ruimte voor optimisme, schrijven vijf landschapsecologen na tien jaar onderzoek naar het herstel van wilde planten en dieren in akkers in *Het akkerboek*, waarin ze natuurbeheerders en boeren vertellen wat er nodig is voor herstel. Ze beschrijven 94 bedreigde akkerplanten – van status en het type akker dat ze nodig hebben tot ervaringen met beheer – inclusief foto's van alle ontwikkelingsstadia, van kiemplant tot plant met zaden. Een informatief en rijk geïllustreerd boek voor iedereen die zich met natuurinclusieve landbouw bezighoudt. (SVS)

Intens antropomorfisme

VOS & IK – EEN ONGEWONE VRIENDSCHAP
Catherine Raven
Hardcover, 320 pagina's, 24,99 euro (e-book 13,99)

'Beticht worden van antropomorfisme staat ongeveer gelijk aan college geven in een Christopher Robin-broekje en witte kniekousen (...) Waarom zou je zo'n vernedering ondergaan?', schrijft zoöloog Catherine Raven aan het begin van *Vos & ik – een ongewone vriendschap*. Toch is menselijke eigenschappen plakken op dieren, planten en zelfs wolven precies wat Raven de rest van het boek doet. Of het taboe op antropomorfisme nou terecht is of niet, het werkt wel in dit boek. Juist omdat het continu gebeurt; zo raakt alles verbonden. En inleven in de wilde natuur voelt nu eenmaal lekker intens als er menselijke emoties aan te pas komen. (AK)

Matsutakes als rode draad

DE PADDENSTOEL AAN HET EINDE VAN DE WERELD
Anna Lowenhaupt Tsing, vertaling Janne Van Beek
Paperback, 432 pagina's, 29,50 euro

'Leven op de ruïnes van het kapitalisme', is de mysterieuze ondertitel van dit boek van de Amerikaanse antropoloog Anna Lowenhaupt Tsing. Dit verwijst naar het leefgebied van de zeer kostbare en aromatische matsutake-paddenstoelen, die vooral in bossen opduiken die door mensen zijn verwoest. Het compacte boek staat bomvol verhalen met deze bospaddenstoel als rode draad. Over de ecologie, handelsketens en banden die er wereldwijd zijn tussen matsutakes en Hmong-strijders in Indochina, plukkers in Amerika, Finse houtvesters, Chinese handelaren en Japanse fijnproevers. Een hele wereld die samenhangt met zwammen die leven op puinhopen, als vruchten van verstoring. (GVM)

Vermakelijke wetenschapshistorie

NIEMANDSLAND – EEN ANTARCTISCHE ONTDEKKINGSREIS
Adwin de Kluiver
Hardcover, 384 pagina's, 23 euro (e-book 12,99 euro)

In een ouderwetse driemaster zeilt historicus Adwin de Kluiver naar Antarctica. Het continent dat wit en verlaten lijkt, maar eigenlijk op de beperkt toegestane plekken vergeven is van toeristen en waar algen de sneeuw rood kleuren. Behalve een verslag van zijn eigen reis beschrijft de Kluiver in *Niemandsland* de expedities van allerlei poolreizigers, in het bijzonder de veelal vergeten Japanse Nobu Shirase, wiens tocht min of meer mislukte. Met veel aandacht voor – al dan niet doodgeknuppelde – dieren, zoals de adeliëpinguïns over wiens seksleven George Murray Levick uit schaamte in geheimschrift verslag doet. Een vlot geschreven boek met leuke wetenschapshistorische inkijkjes. (AK)